

Lise Bostrup

40 lyttetekster til undervisningen i dansk for udlændinge på melletrinnet

Forlaget Bostrup
2020

Lise Bostrup

40 lyttetekster

til undervisningen i dansk for udlændinge på mellemtrinnet (B1-B2)

Forlaget Bostrup

Omslagsillustration: Martin Frøsig

Grafisk tilrettelæggelse: Martin Sand

40 lyttetekster til undervisningen i dansk for udlændinge er indtalt af Jael, Azoulai, Lise Bostrup, Niels Broen, Bent Holshagen Hemmingsen, Erik Møller Mathiesen, Ellen Strandgaard og Marianne Ølholm.

De indtalte tekster findes på www.ForlagetBostrup.dk/danskere/lydfiler

Tryk: Scandinavian Book, Aarhus

1. udgave 1. oplag 2020

Printet in Denmark 2020

www.ForlagetBostrup.dk

ForlagetBostrup@gmail.com

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele heraf er ifølge gældende dansk lov om ophavsret forbudt uden Forlaget Bostrups skriftlige samtykke eller aftale med CopyDan.

ISBN: 978-87-92000-12-5

Forord

40 lyttetekster til undervisningen i dansk for udlændinge

40 lyttetekster til undervisningen i dansk for udlændinge på mellemtrinet er udarbejdet som en del af lærebogsmaterialet *Danskere*, men kan også anvendes til selvstudium og et supplement til alle andre lærebøger på et niveau svarende til modul B1-B2, og måske også i slutningen af A2 og begyndelsen af C1.

De fleste af lytteteksterne er knyttet til faktuelle forhold i dagens Danmark: store danske virksomheder (Novo Nordisk og Lagkagehuset), steder i Danmark (Ørestaden, Kødbyen, provinsbyen Nakskov samt øerne Fejø og Femø), uddannelse (folkeskole, universitet arkitektstudiet, SU, karakterskalaen, folkehøjskolerne og Mellempøkkeligt Samvirke), familie (teenagere, familieskænderier, skilsmisser, familiefester, traditionel dansk mad og navnetradition), butikker (supermarkeder vs. detailhandel og butikstyperier, religion (folkekirke), krise (arbejdsløshed, låntagning og alkoholisme) og forskellige strategier for at klare sig (karriere og lotteri).

Teksterne lægger op til debat og videre undersøgelse af det danske samfund, og der findes spørgsmål til tekstforståelse i lærebogen *Danskere*.

Samtlige 40 lyttetekster er indtalt af danskere og kan afspilles fra www.ForlagetBostrup.dk.

Alt efter klassens niveau er det muligt først at afspille teksten og diskutere den, eller lade de studerende følge med i teksten allerede fra første gennemspilning.

Vanløse den 8. februar 2020

Lise Bostrup

Indhold

Kapitel 1	6
Novo Nordisk, en af Danmarks største virksomheder (Faktuel)	6
Ørestaden, et eksempel på moderne dansk arkitektur (Faktuel)	7
Kapitel 2	8
Lagkagehuset (Faktuel)	8
Et Lagkagehus i Nakskov? (Fiktiv)	8
Kapitel 5	10
Pigen i baren (Fiktiv)	10
Kødbyen (Faktuel)	11
Kapitel 6	12
Danskstudiet på Københavns Universitet (Faktuel)	12
Arkitektstudiet på KADK (Faktuel)	13
Karakterskalaen (Faktuel)	14
Statens Uddannelsesstøtte (Faktuel)	15
Kapitel 7	16
Mellemfolkeligt Samvirke og frivilligt arbejde (Faktuel)	16
Bekymrede forældre (Fiktiv)	17
Kapitel 9	19
Kunstnerisk og kreativ udfoldelse på Danmarks folkehøjskoler (Faktuel)	19
Kapitel 10	20
De mest almindelige efternavne i Danmark (Faktuel)	20
De mest almindelige fornavne i Danmark (Faktuel)	21
Bogstavet å i navne (Faktuel)	22
Kapitel 12	23
Nakskov, en dansk provinsby (Faktuel)	23
Kapitel 13	24
Traditionel dansk mad (Faktuel)	24
Slagterbutikker i krise (Faktuel)	25
Kapitel 14	27
Sosu-assistenten (Faktuel)	27
Folkepension og privat pension – det grå guld? (Faktuel)	28

Kapitel 16.....	29
De danske øer (Faktuel)	29
Øernes befolkningstal (Faktuel).....	30
Øen Fejø (Faktuel)	31
Øen Femø (Faktuel)	32
Kapitel 17.....	33
Den danske folkeskole (Faktuel).....	33
Den danske folkekirke og konfirmationen (Faktuel)	34
Kapitel 18.....	35
Er det danske sprog truet? (Faktuel)	35
Kapitel 19.....	36
Sille skyper (Fiktiv)	36
Kapitel 20.....	38
Maries baggrund (Fiktiv)	38
Butikstyverier og straf (Faktuel)	39
Kapitel 21.....	40
Arbejdsløshed i Danmark (Faktuel)	40
Skilsmisser og brudte forhold (Faktuel).....	41
Kapitel 22.....	42
Mødet med bankrådgiveren (Fiktiv)	42
Bandeord og skældsord (Faktuel)	44
Kapitel 23.....	45
De mest almindelige lotterispil i Danmark (Faktuel).....	45
Kapitel 24.....	47
Hans Henrik kommer for sent (Fiktiv).....	47
Misforståelser ved bordet (Fiktiv).....	49
Kapitel 25.....	50
Diskussion om Annette og Alexanders rejseplaner (Fiktiv)	50
En fortrolig samtale (Fiktiv)	51

Kapitel 1

Novo Nordisk, en af Danmarks største virksomheder (Faktuel)

Novo Nordisk er en af Danmarks største virksomheder. Det er et medicinalfirma, der først og fremmest er kendt for udviklingen og fremstillingen af stoffet insulin, som bruges til behandling af patienter, der lider af diabetes. Cirka halvdelen af verdens insulin bliver produceret af Novo Nordisk.

Novo Nordisks historie begyndte som en kærlighedshistorie mellem en professor i medicin på Københavns Universitet ved navn August Krogh og en studerende fra Fyn ved navn Marie. Marie ville være læge, fordi hun havde et tæt personligt forhold til sygdom. Fem af hendes søskende var som børn eller ganske unge døde af lungesygdommen tuberkulose. Marie ville finde en behandlingsform.

Marie og August blev gift, mens Marie studerede, og senere hjalp hun sin mand med hans forskning. August Krogh fik i 1920 Nobelprisen for sin forskning om lungernes optagelse af oxygen.

Men Marie nøjedes ikke med at hjælpe sin mand med hans forskning. I 1904 tog hun selv doktorgraden i medicin. Det var ikke almindeligt, at kvinder tog doktorgrader dengang. Faktisk var der kun tre danske kvinder, der havde taget en doktorgrad i medicin på det tidspunkt. Marie Krogh blev nummer 4.

I 1920, altså samme år som August Krogh fik Nobelprisen, fik Marie Krogh konstateret sukkersyge, og pengene fra Nobelprisen gav dem mulighed for at rejse til USA og studere diabetesbehandling, og i 1925 kunne de sammen med to kolleger grundlægge et insulinlaboratorium i Gentofte i nærheden af København. Insulinlaboratoriet udviklede metoder til produktion af insulin, og det blev fundamentet for medicinalvirksomheden Novo Nordisk.

I dag sælger Novo Nordisk insulinprodukter i mere end 165 forskellige lande, og der er mere end 23 millioner mennesker, der bruger firmaets produkter, der nu ud over insulin også omfatter andre produkter, bl.a. produkter til behandling af overvægt.

Novo Nordisk har ca. 42.000 ansatte, heraf ca. 25.000 i udlandet. 40 % af varerne sælges i Europa og 25 % i Nordamerika, men Novo Nordisk arbejder også i lande som f.eks. Indien, Iran og Tanzania. Novo Nordisk omsatte i 2016 for 107.927 millioner kr.

Ørestaden, et eksempel på moderne dansk arkitektur (Faktuel)

Der har siden 1980'erne været mangel på lejligheder i København, og man har arbejdet på at finde områder, hvor man kunne bygge nye boliger. Man fik øje på øen Amager syd for København, og i 1991 vedtog Folketinget en ambitiøs plan, der bestod af tre elementer:

- 1) etablering af en fast forbindelse til Sverige over Øresund,
- 2) etablering af en metro, der kunne forbedre den kollektive trafik,
- 3) og opførelsen af et boligområde, der kunne ligge ved metroen, og dermed blive et attraktivt sted at bo for mennesker, der skulle arbejde eller studere i København.

Øen Amager var kun sparsomt bebygget. Store dele af øen havde været brugt af militæret, og indtil omkring 1970 var Amager også det sted, hvor københavnernes afleverede al slags affald, og øen blev ofte mindre respektfuldt omtalt som "Lorteøen".

Københavns Kommune var klar over, at der måtte gøres noget drastisk ved områdets image, hvis det skulle gøres attraktivt at flytte til Ørestaden, og man bad den verdensberømte polsk-amerikanske arkitekt Daniel Libeskind om at skabe en overordnet, attraktiv plan for området.

Navnet Ørestad blev valgt for at understrege, at området ligger tæt på Øresund, og hvis man kommer op i 5. eller 6. sals højde, kan man se vandet og Øresundsbroen mellem Amager og Skåne.

Ideen med bydelens arkitektur er, at den både skal være funktionel og kunstnerisk, og man anvender forskellige geometriske former som f.eks. cirkler, spiraler, trekanter og et stort 8-tal.

I modsætning til de store boligkomplekser, som man byggede vest for København i 1970'erne og 1980'erne, forsøger man i Ørestaden at blande mange forskellige funktioner: Der er grønne områder, lejligheder, butikker, kontorer, børneinstitutioner, legepladser, skoler, hoteller og et kollegium for studerende i Ørestaden, og It-universitetet, Københavns Universitets humanistiske fakultet og Danmarks Radios koncerthus ligger også i området.

Ejerlejlighederne i Ørestaden er store og lyse, men de er også relativt dyre. En to værelses-ejerlejlighed koster mellem 2,5 og 3 millioner kroner, en fireværelseslejlighed er svær at finde til under 4 millioner, og en stor femværelses lejlighed med udsigt til Øresund koster over 5 millioner kr. Men selv om lejlighederne er dyre, er de ret populære. Byggeriet er smukt, det er let at komme ind til Københavns centrum med metro eller på cykel, og det gamle militærområde er fantastisk til løbeture.

Ørestaden er stadig ikke færdigbygget, og man regner ikke med, at den bliver det før omkring år 2030, men en væsentlig del af ideen bag området er allerede lykkedes. Når der er nogle, der fortæller, at de bor i Ørestaden, tænker folk ikke på områdets historie. De tænker på flot arkitektur og dyre boliger. Det giver status at bo i Ørestaden, og folk står i kø for at købe en lejlighed eller investere i en virksomhed der.

Kapitel 2

Lagkagehuset (Faktuel)

Lagkagehuset er en kæde af danske bagerier. Bageren Ole Kristoffersen åbnede i 1991 en butik i et stort gammelt hus på Christianshavns Torv i København. Huset blev kaldt Lagkagehuset, og Ole Kristoffersen opkaldte sin butik efter huset og åbnede butikker andre steder med navnet Lagkagehuset.

I 2008 slog Ole Kristoffersen sig sammen med en anden ung energisk bager, nemlig Steen Skallebæk fra Aabenraa i Sønderjylland. Skallebæk havde allerede to bagerier selv, og sammen åbnede Ole Kristoffersen og Steen Skallebæk den ene bagerbutik efter den anden, så bagerkæden Lagkagehuset i 2020 består af over 80 bagerier i Danmark, og derudover har Lagkagehuset også 8 butikker i England.

Ideen bag Lagkagehuset var at levere varer af høj kvalitet – også selv om det kom til at betyde, at brød og kager fra Lagkagehuset var dyrere end brød og kager fra andre bagerier, og måske dobbelt så dyre som de fabriksproducerede varer i supermarkederne.

Den høje kvalitet gør butikkerne meget populære i Nordsjælland, København og Aarhus, men der er f.eks. ikke et eneste Lagkagehus på Lolland og Falster, selv om Steen Skallebæk selv i en periode i sin ungdom arbejdede i bagerafdelingen i supermarkeds-kæden Kvicklys butik i Nakskov på Vestlolland.

Et Lagkagehus i Nakskov? (Fiktiv)

Ulrikke: Har du hørt det?

Klaus: Hørt hvad?

Ulrikke: Den næste butik skal etableres i Nakskov.

Klaus: I Nakskov? Jamen, vi har jo hele tiden snakket om Nyborg. Odense, Fåborg, Svendborg - og så Nyborg. På den måde kan vi bruge vores erfaringer fra markedsanalyse og pr på Fyn igen og udvikle et dynamisk samarbejde.

Ulrikke: Netop, ledelsen har lukket projektet i Nyborg, og nu skal vi åbne en butik i Nakskov. Ved du, hvor det ligger?

Klaus: Ja, det er nede på Lolland, ikke?

Ulrikke: Det er helt ude på Vestlolland. Det tager over to timer at komme derned i bil. Hvad skal vi dog der?

Klaus: Jeg forstår det ikke. Vi har jo lavet en plan og snakket med Frank Schmidt Jensen.

Ulrikke: Frank Schmidt Jensen er blevet fyret.

Klaus: Nej, nu stopper du. Hvad er nu det?

Ulrikke: Jeg ved det ikke rigtig. Det var noget med, at han havde lavet nogle private aftaler med nogle leverandører i Nyborg.

Klaus: Ja, det ved jeg jo ikke noget om.

Ulrikke: Det gør jeg heller ikke, men jeg ved, at alt det arbejde, vi har gjort med at analysere markedet på Fyn og lægge strategi, er spildt. Jeg gider ikke begynde helt forfra.

Klaus: Hvad så?

Ulrikke: Efter 5 år med succes i Lagkagehuset kan jeg nok få noget andet.

Klaus: Åh nej, jeg er så glad for vores samarbejde. Da jeg begyndte for et år siden, var det jo dig, der hjalp mig.

Ulrikke: Ja, jeg har jo også været glad for at arbejde her, men jeg er bare så frustreret over, at projektet i Nyborg skal droppes.

Klaus: Ja, det forstår jeg godt. Ved du, hvem der skal lede projektet i Nakskov?

Ulrikke: Det er en helt ung økonom, der hedder Anders Axmark. Jeg har aldrig hørt om ham før. Jeg tror, at det er en, de har headhuntet.

Klaus: Har han ikke arbejdet med Lagkagehuset før?

Ulrikke: Nej, og jeg ved ikke, hvorfor de har valgt ham.

Klaus: Der må være noget specielt ved ham. Måske er han et ungt talent? Måske kan vi lære noget nyt ved ikke bare at fortsætte med at markedsføre butikker på Fyn?

Ulrikke: Ja, det kan da godt være.

Klaus: Skal vi ikke give ham en chance? Skal vi ikke møde ham og være positive og flinke og så se, hvordan det udvikler sig?

Ulrikke: Jo, jo, lad os det.

Kapitel 5

Pigen i baren (Fiktiv)

Anders Axmark er lidt fuld. Han ser en meget flot lyshåret pige ved baren. Han prøver at fange hendes øjne, og Luise kigger ikke væk. Så går han over til hende.

Anders: Stod solen op, eller smilede du bare til mig?

Luise: Jeg smiler ikke, og hvis jeg smiler, bestemt ikke til dig.

Anders: Nå, har du altid været så sød, eller har du øvet dig?

Luise: Ha-ha ... hvad har du gang i?

Anders: Jeg tror, jeg har set dig før. Er du fotomodel eller sådan noget?

Luise: Nej, det er jeg ikke, men jeg har da været en del i medierne.

Anders: Spændende. Jeg hedder Anders, Anders Axmark. Hvad hedder du?

Luise: Luise.

Anders: Hvad mere?

Luise: Det er lige meget. Kommer du her tit?

Anders: Somme tider. Hvis jeg ikke er i New York eller Berlin, kan det godt ske, at jeg tager en tur herind. Hvad med dig?

Luise: Jeg kan ikke lide Købbyen. Det er et rigtigt kødmarked. Der er alt for mange utjekkede fyre, som kun kommer for at score damer ...

Anders: Ja, det er muligt, men jeg er nu ikke som alle andre. Faktisk er jeg ...

Luise: Og de er bare så overfladiske!

Anders: Ja, lige præcis! De er ikke værd at samle på, men lad os snakke om noget sjovere.

Skal vi ikke tage en drink sammen?

Luise: Nej tak, du. Jeg står og venter på min kæreste. Se, der kommer han.

Anders: Øh hvad??? Nå, men jeg smutter nu.

Luise: Hej-hej.

Kødbyen (Faktuel)

Kødbyen er et område på ca. 400 * 600 meter bag Hovedbanegården på Vesterbro i København. De ældste bygninger er opført i 1871.

Bønderne bragte dengang selv deres køer, grise, får og høns hertil, og så blev dyrene slagtet, og kødet blev forarbejdet til stege, hakkekød, hamburgerryg, rullepølser, spegepølser, medisterpølser, røde pølser, leverpostej og andet godt, og solgt til butikker og restauranter.

Der er stadig mange slagterier i Kødbyen, men der er også mange, der er lukket, og i 2005 besluttede Københavns Borgerrepræsentation at give mulighed for at indrette skoler, gallerier, restauranter og barer i de bygninger, der ikke længere var i brug.

Kødbyen er i dag et af de mest populære steder at gå ud fredag og lørdag aften, men restauranterne og barerne er også temmelig dyre, så det er ikke her, man møder de unge studerende. De mennesker, der kommer i Kødbyen, er ofte sidst i 20erne eller i begyndelsen af 30erne. De har ret gode job, og de kommer ikke bare fra Vesterbro, men fra hele Storkøbenhavn.

Mange af Kødbyens gæster er interesserede i mode og makeup, og de kan godt lide at spise internationale specialiteter, drikke god rødvin til maden og nyde et par cocktails.

Kapitel 6

Danskstudiet på Københavns Universitet (Faktuel)

For at blive optaget på danskstudiet på et dansk universitet skal man have en adgangsgivende eksamen. Det kan være en studentereksamen eller en hf-eksamen. En studentereksamen tager tre år, og en hf-eksamen tager normalt to år.

Man skal have taget dansk på det højeste niveau (niveau A), engelsk på det næsthøjeste niveau (niveau B) og derudover have kendskab til en 3. sprog som f.eks. tysk, fransk eller spansk. Man skal også have beskæftiget sig med historie, idehistorie eller samtidshistorie.

Hvis der er flere ansøgere, end der er pladser, er det karaktererne fra adgangsgivende eksamen der afgør, om man bliver optaget eller ej.

Danskstudiet på Københavns universitet består af en bacheloruddannelse på 3 år. De første 2 1/2 år er et grundforløb, og det sidste halve år består af fag, som man selv vælger.

Bacheloruddannelsen kan suppleres med en masteruddannelse, der også kaldes en kandidatgrad. Den er normeret til at tage 2 år, men mange bruger længere tid på både bachelor og kandidatgrad.

Danskstudiets kerneområder er dansk sprog, dansk litteratur og medieanalyse.

Efter en kandidatuddannelse er det muligt at få tre forskellige typer job.

Mange vælger at arbejde som dansklærere på gymnasier, højskoler eller skoler, hvor udlændinge lærer dansk.

En anden mulighed er at specialisere sig i formidling og få arbejde med at skrive artikler og planlægge mediekampagner for offentlige institutioner eller private firmaer.

Og den tredje mulighed er at fortsætte studierne og tage en ph.d. eller en postdoc-grad og blive forsker.

Arkitektstudiet på KADK (Faktuel)

KADK er et kort navn for Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering. KADK står altså for kunst, arkitektur, design og konservering. I daglig tale siger man bare Kunstakademiet.

For at blive optaget på Kunstakademiets arkitektuddannelse skal man have en studentereksamen eller tilsvarende, og derudover skal man indsende en projektopgave, hvor man skal tegne og kommentere nogle arkitektoniske figurer og materialer.

Arkitektuddannelsen er ikke eksamens-, men projektorienteret.

Bachelorgraden består af et kursusforløb, hvor de studerende arbejder i grupper samt en bacheloropgave. Bacheloruddannelsen tager 3 år. Herefter kan man tage mastergraden ved at studere i to år og udarbejde et afgangprojekt. Et afgangprojekt kan være en tegning af et nyt hus, en virksomhed eller et større område, og de studerende skal vælge gennemtænke alt fra det overordnede visuelle indtryk til valg af materialer og små praktiske detaljer. Et afgangprojekt er et meget stort arbejde, der kræver mindst et halvt års intensivt arbejde, og hvis projektet bliver godkendt, vil det være det, som bliver vurderet, når den unge arkitekt søger sin første stilling.

Det Danske Kunstakademi er internationalt anerkendt, og der er både mange udenlandske undervisere og studerende. Noget af undervisningen foregår på engelsk.

Det er muligt at få SU, mens man studerer på KADK.

Karakterskalaen (Faktuel)

Ved eksamener i det danske uddannelsessystem anvendes en karakterskala med 7 trin.

Karaktererne hedder 12, 10, 7, 4, 02, 00 og -3.

12 er den bedste karakter, 10 den næstbedste og så videre. Karaktererne svarer til det europæiske European Credit Transfer and Accumulation System, også kaldet ECTS-skalaen. Et 12-tal svarer til A, et 10-tal til B, et 7-tal til C, et 4-tal til D, et 02 til E, 00 til F+ og -3 til F.

Hvis man får en af karaktererne 12, 10, 7, 4 og 02, har man bestået en eksamen, men hvis man får 00 eller -3, er man ikke bestået.

I nogle uddannelser skal alle fag bestås separat. I andre uddannelser udregnes et gennemsnit, sådan at en person, der får 4, 02 og 00 er bestået med 2 i gennemsnit, mens en person med 7, 00 og -3 har 1,3 i gennemsnit og dermed ikke er bestået.

7-trinsskalaen blev indført i de danske skoler i 2006, hvor den afløste den tidligere skala med 10 forskellige trin, den såkaldte 13-skala.

7-trinsskalaen er blevet kritiseret for ikke at fremme motivationen. Når der er flere karaktertrin, er det lettere at måle mindre frem- og tilbageskridt og på den måde skabe motivation for at blive dygtigere. Hvis man oplever, at man f.eks. får 7, uanset om man arbejder hårdt eller ej, kan man let miste lysten til at gøre en ekstra indsats.

Den negative karakter -3 har også været kritiseret. En ting er, at det arbejde, man har leveret, ikke er noget værd, men at det ligefrem skulle have en negativ værdi, er et synspunkt, der ofte har været fremme i debatten.

Endelig er der mange, der er kede af, at det gamle 13-tal er forsvundet. 13 var en karakter, der kun blev brugt i forhold til absolutte og selvstændige toppræstationer, men denne karakter er i 7-trinsskalaen blevet erstattet med et 12-tal, som både svarer til 13-tallet og 11-tallet i den gamle skala. Der mangler, siger kritikerne, en karakter, der kan motivere de studerende til at gøre deres allerbedste.

Statens Uddannelsesstøtte (Faktuel)

SU (Statens Uddannelsesstøtte) er en økonomisk hjælp, man kan få, mens man uddanner sig. Man har kunnet få SU i Danmark siden 1970, og formålet er at skabe gode muligheder for, at alle kan få en uddannelse uafhængigt af forældrenes økonomi.

I 2017 kan man få 6.017 kr., hvis man studerer på universitetet og ikke bor hjemme. Udenlandske studerende kan også få SU, mens de studerer i Danmark.

Det er muligt at få SU i 70 måneder, altså 5 år og 10 måneder. Når man vil forklare SU-systemet siger man, at hver studerende har et "klippekort", hvor hvert klip svarer til en måneds SU. Hvis man f.eks. tager et sommerjob på fuld løn i august og september, kan man vælge at lade være med at bruge sit klippekort og spare de to klip op og evt. bruge dem, hvis man bliver forsinket i sit studium.

Det er svært at leve af SU alene, og derfor har de fleste studiejob ved siden af studierne, eller de tager studielån. Man kan få lidt over 3.000 kr. i lån om måneden, men pengene skal betales tilbage inkl. renter, når man er færdig med studiet.

Kapitel 7

Mellempfolkeligt Samvirke og frivilligt arbejde (Faktuel)

Mellempfolkeligt Samvirke er en NGO, der skabt ved slutningen af 2. verdenskrig for, som der står i formålparagraffen, at styrke verdens fattigste mennesker ”i kampen for rettigheder, demokratisk samfund og et sundt og sikkert liv”.

Mellempfolkeligt Samvirke arrangerer frivilligt, altså ulønnet arbejde i udlandet, hvor unge kan komme ud til nogle af verdens fattigste lande.

De frivillige bliver udsendt i 12 eller 16 uger, og de arbejder f.eks. med at undervise børn og unge i engelsk, hjælper til på børnehjem og i børnehaver eller dyrker sport med de lokale børn.

De første uger i Afrika foregår på en højskole i Kenya, hvor de unge bliver forberedt til arbejdet. Her lærer de om lokale forhold, afrikansk kultur og afrikanske sprog.

Efter højskoleopholdet bliver de unge sendt til den by, hvor de skal arbejde. Her bor de hos en lokal værtsfamilie.

Et af de afrikanske lande, som Mellempfolkeligt Samvirke sender de unge til efter højskoleopholdet i Kenya, er Tanzania. Mellempfolkeligt Samvirke har en flot hjemmeside, og her beskrives det land, de frivillige skal møde, sådan:

”Velkommen til Tanzania – landet med isolerede stammesamfund, travle storbyer, storbyslum, bjerge og Zanzibars hvide sandstrande. Landet, hvor du kan bestige Afrikas højeste bjerg, Kilimanjaro, møde masaierne, der lever i små hytter, laver mad over åben ild og holder kvæg, og se løverne og næsehornene på savannen.”

Mange unge danskere synes, at det lyder spændende, men det er ikke gratis at arbejde frivilligt gennem Mellempfolkeligt Samvirke. Et ophold på 12 uger i Tanzania koster 35.800 kr. inkl. flyrejse, højskoleophold og forsikring.

Det er muligt at få SU og optage SU-lån, mens man deltager i programmet, men det er selvfølgelig ikke nok. De unge må enten have arbejde i Danmark og spare penge op eller få deres forældre til at hjælpe sig.

Men selv om det er dyrt, er det ifølge mange unge, der har deltaget i programmet, alle pengene værd. Det er spændende at bo i Afrika, og de føler, at deres arbejde med de afrikanske børn og unge gør en forskel. Det er en oplevelse, som man vil huske hele livet.

Bekymrede forældre (Fiktiv)

Linda: Jeg synes, at du ser så træt ud. Har du haft en hård dag?

Flemming: Ja, og jeg har ondt i ryggen igen. Jeg kan næsten ikke stå op.

Linda: Så læg dig lidt på sofaen. Og ved du hvad? Jeg har lige snakket med Annette.

Flemming: Hvordan går det med hende?

Linda: Hun har lige fået en god karakter til en eksamen.

Flemming: Fint, kommer hun til din fødselsdag?

Linda: Ja, det gør hun, og hun tager sin nye kæreste med.

Flemming: Hm hm. Det lyder spændende. Jeg håber, at han er lidt mere fornuftig end ham, hun havde før.

Linda: Han går på arkitektskolen.

Flemming: Hm hm. Så skal han altså lære at bygge huse. Det lyder da i hvert fald mere fornuftigt end det der med litteratur. Hun tror måske, at hun kan blive forfatter, men hvem kan leve af det?

Linda: Det er der da nogle, der kan. Ham der Jussi Adler Olsen, han tjener da godt på sine bøger, og de er virkelig gode.

Flemming: Ja, ja.

Linda: Annette er også begyndt at tjene penge. Hun har fået et job som guide på havnerundfarten i 4 uger.

Flemming: Det var da en god idé at tjene nogle penge. Det er jeg glad for at høre. Nu må vi så håbe, at hun ikke bruger dem med det samme.

Linda: Hun har tænkt sig at bruge dem til at rejse til Afrika.

Flemming: Hvad er nu det?

Linda: Hun og kæresten vil til Tanzania med Mellempøkeligt Samvirke og arbejde som frivillige.

Flemming: Frivilligt arbejde? Hvad er dog det?

Linda: Det betyder, at de ikke får nogen penge for det, de laver.

Flemming: Hvor lang tid skal de være der?

Linda: I 12 uger.

Flemming: Vil de arbejde gratis i 12 uger? Og samtidig holder de vel pause fra deres studier? Det lyder sindssygt! Hvorfor vil de dog det?

Linda: Jeg tror, at de har lyst til at opleve noget spændende.

Flemming: Det kan vist hurtigt blive lidt for spændende.

Linda: Ja, jeg er også nervøs for det, men det er Annette ikke. Hun glæder sig virkelig meget.

Flemming: Sig mig, betaler Mellempølsomt Samvirke deres flybilletter?

Linda: Det ved jeg ikke. Det sagde hun ikke noget om.

Flemming: Hvis de selv skal betale for at arbejde gratis, så er det virkelig for tosset.

Linda: Tag det roligt. Lad være med at hidse dig op. Vi ved det jo ikke, og det er jo heller ikke vores problem. Annette er voksen nu.

Flemming: Det skulle man ikke tro.

Kapitel 9

Kunstnerisk og kreativ udfoldelse på Danmarks folkehøjskoler (Faktuel)

I Danmark er der gode muligheder for, at unge mennesker kan udfolde sig kreativt inden for litteratur, film, billedkunst, musik, sangskrivning og dans. Danmarks 70 folkehøjskoler, der ligger spredt over hele landet, tilbyder kurser på alt fra en uge til 8 måneder, og der er ikke noget krav om, at man skal have taget en studentereksamen. Alle er velkomne, blot de er fyldt 18 år ved kursets start.

Udbuddet af kreative fag er stort: Filmhøjskolen i Ebeltoft i Østjylland tilbyder f.eks. 8 måneder, hvor man specialiserer sig inden for manuskriptskrivning, filmteknik, kamerateknik, klipping og lyd. Den Rytmske Højskole i Nordvestsjælland tilbyder kurser i elektronisk musik og sangskrivning. På Vallekilde Højskole på Vestsjælland er der kurser for unge med en lille forfatter i maven, og på Nørregaards Højskole i Midtjylland tilbyder man kurser i maling.

Et højskolekursus er meget intensivt, for lærere og elever bor og spiser sammen på skolen under hele forløbet. Ofte er der fællessang, sport og ekskursioner i forbindelse med kurserne.

Kurserne er ikke gratis, men man kan ofte opnå økonomisk tilskud fra sin kommune, især hvis man er ung og arbejdsløs.

Det er imidlertid ikke blot unge mennesker, der tager på højskole. Skolerne arrangerer ofte korte kurser på en eller to ugers varighed, som mennesker, der har fuldtidsarbejde kan deltage i en ferie, og der er flere højskoler, der har seniorkurser, der er specielt tilrettelagt for personer på 60 år og derover.

Højskoletraditionen går tilbage til en præst ved navn Nicolai Frederik Severin Grundtvig, der etablerede den første højskole i 1844 i byen Rødding tæt ved den tyske grænse. For Grundtvig handlede det om at lære de unge danskere på landet at læse og skrive, og at opdrage dem til at blive kristne og demokratiske borgere ved at lære dem om Biblen og Danmarks historie.

Højskolen i Rødding blev en stor succes, og der kom hurtigt andre højskoler til, og efterhånden som analfabetismen blev udryddet udviklede folkehøjskolerne ved siden af de traditionelle fag en række kreative fag.

De 70 danske folkehøjskoler har i alt mellem 5.000 og 7.000 kursister om året, heraf mange udlændinge, og udlændinge har en fantastisk mulighed for at lære dansk ved at indgå i et tæt kreativt fællesskab med danskere morgen, middag og aften. Også udlændinge kan få tilskud til at deltage i højskolekurser.

Kapitel 10

De mest almindelige efternavne i Danmark (Faktuel)

De mest almindelige efternavne i Danmark ender på *-sen*. Fra middelalderen brugte man meget ofte patronymer, sådan at Peters søn fik efternavnet Petersen, og Pouls søn fik efternavnet Poulsen.

I 1828 kom der en navnelov, der krævede faste efternavne, og så kom f.eks. Peter Poulsens søn også til at hedde Poulsen til efternavn.

Andre meget udbredte navne er knyttet til steder. Hvis en familie havde en gård, der lå vest for landsbyens centrum, kunne den blive kaldt Vestergård, og familien fik efternavnet Vestergård. Der er mange gård-navne i Danmark. Strandgård, Storgård, Skovgård, Rosengård og Kierkegaard er blot nogle få frekvente eksempler.

En tredje navnegruppe er betegnelser på professioner, som f.eks. Møller og Fisker, men de er ikke så udbredte i Danmark som f.eks. i Tyskland.

Helt op til 1960erne overtog kvinder næsten altid mændenes efternavne, når de blev gift, men nu er det almindeligt, at kvinderne kombinerer deres oprindelige efternavne med deres mands efternavn. Hvis en kvinde med navnet Tine Skovgård gifter sig med en mand med efternavnet Jensen, vil hun ofte vælge at hedde Tine Skovgård-Jensen, og ægteparrets børn vil komme til at hedde Skovgård-Jensen.

Antallet af personer med *-sen*-navne er faldende, og navnet Jensen, som i over 200 år har været det mest udbredte, falder mest.

Ifølge Danmarks Statistik var der i 2002 309.161 personer, som hed Jensen, 301.804, som hed Nielsen, og 253.524, som hed Hansen, men i 2015 hed 258.203 personer Jensen, 258.195 hed Nielsen, og 216.007 hed Hansen. I 2017 er der kun 254.675 personer i Danmark, der har efternavnet Jensen, altså ca. 50.000 færre end i 2002.

En grund til det markante fald i antallet af personer, der har *-sen*-navne, er, at mange mennesker ønsker et markant navn. Personer med dobbeltnavne som Skovgård-Jensen vil have tendens til at skippe Jensen og kun kalde sig Skovgaard, og der er også en del, der skifter navn.

Det koster kun 480 kr. at få et nyt efternavn, og det er meget let. Man skal bare logge ind med NemId, udfylde en formular og betale beløbet. Man kan tage et navn, som allerede findes, eller man kan selv finde på et godt navn.

Der er dog visse begrænsninger. Navnene skal godkendes, og man kan ikke skifte til et efternavn, der bruges af under 2.000 personer.

De mest almindelige fornavne i Danmark (Faktuel)

Hvor de mest almindelige fornavne til drenge i Danmark for 50 år siden var Jens og Niels, er der nu en klar tendens til at opprioritere internationalt kendte navne, og paradoksalt nok fører det til en opprioritering af navne fra Bibelen, selv om Danmark ikke er blevet mere kristent i perioden.

Det mest populære navn til nyfødte drenge var i 2017 navnet Noah, og herefter kom navnene Victor, Oliver, Oscar og William.

Der findes dog også eksempler på, at gamle nordiske drengenavne bliver taget op igen. Det gælder for navne som Emil, Malthe, Mikkel og Thor.

Tendensen med at bruge gamle, nordiske navne er tydeligere i pigenavnene. Her er navnet på den nordiske gudinde Freja det næstmest populære, og gamle danske navne som Alma, Ida, Maja, Lærke og Ellen hører til blandt de 40 mest anvendte. Det mest populære navn til små nyfødte piger i Danmark er Sofia.

Bogstavet å i navne (Faktuel)

Bogstavet å er det yngste bogstav i det danske alfabet. Frem til 1948 brugte man i Danmark lige som i Tyskland dobbelt-*a* i f.eks. Aarhus, men efter 2. verdenskrig opstod der et ønske om at understrege det danske sprogs tilknytning til de øvrige skandinaviske sprog. Der kom en retskrivningsreform, der krævede, at alle substantiver skulle skrives med små bogstaver og erstattede dobbelt *a*´et med det svenske bogstav å. I Danmark blev det kaldt bolle-å pga. cirklen over *a*´et.

Indførelsen af bolle-å´et gik fint i relation til det almindelige danske ordforråd, men det gik ikke så godt i relation til at ændre stavemåden på navne på personer og steder.

Personer med fornavne som Aage og Aase og efternavne som Skovgaard og Aagaard ville ikke stave deres navne med bolle-å, og de blev simpelthen bare ved med at skrive deres navne som før.

De danske kommuner fik at vide, at de skulle rette sig efter retskrivningsreformen, men det var heller ikke populært overalt. I byen Aabenraa tæt på den tyske grænse opstod der i 1955 en protestbevægelse under sloganet: ”Byens navn er Aabenraa, uden svenske Boller paa”.

Siden 1984 har byer og kommuner haft frihed til selv at bestemme, hvorvidt de vil bruge dobbelt-*a* eller bolle-å, og på grund af Internettet og tendensen til internationalisering vælger flere og flere bolle-å´et fra.

Kapitel 12

Nakskov, en dansk provinsby (Faktuel)

Nakskov er Lollands største by. Man ved ikke rigtig, hvor gammel byen er. Nakskov fejrede 750 års-jubilæum i 2016, men den er sandsynligvis endnu ældre, for man ved, at den første kirke, Sankt Nikolai Kirke, blev bygget der i 1242.

Byen ligger ved Nakskov fjord, og havnen i Nakskov har altid haft mange fiskerbåde.

Fra 1916 og frem til 1987 var her et stort skibsværft, hvor man bl.a. byggede de store færger til sejladsen på Storebælt mellem Korsør på Sjælland og Nyborg på Fyn. Skibsværftet var etableret af nakskovitten Hans Niels Andersen, der begyndte sin karriere som skibstømrer og sluttede med ikke bare at grundlægge Nakskov Skibsværft, der i sin storhedstid havde over 2.000 ansatte, men også at etablere Østasiatisk Kompagni, der i dag under navnet Mærsk, er Danmarks største virksomhed.

Ud over fiskeri, skibsbygning og skibstransport har Lolland haft en stor produktion af sukkerroer. Nakskov Sukkerfabrik blev bygget i 1883 og var på det tidspunkt en af verdens største sukkerfabrikker. I første halvdel af 1900-tallet og især under 1. og 2. verdenskrig, hvor det var vanskeligt at få sukker produceret af sukkerrør sejlet over Atlanterhavet, havde Nakskov Sukkerfabrik stor succes. Om efteråret kørte bønderne sukkerroer fra landet ind til fabrikken, som kogte roerne til melasse. Røgen fra sukkerfabrikken lagde sig tungt over hele byen. „Det lugter forfærdeligt”, sagde nogle. „Det lugter af penge!” sagde andre.

I dag er Nakskov Skibsværftet og sukkerfabrikken stærkt reduceret og opkøbt af det tyske firma Nordzucker. Arbejdsløsheden er stor og Nakskovs indbyggertal er faldende. I 1960 boede der ca. 17.000 personer i byen. I 2019 er der kun 12.000 tilbage, og manglen på uddannelsesinstitutioner får mange unge til at flytte til Odense og København.

Nakskov er imidlertid stadig en smuk, gammel by, og den bliver besøgt af mange - primært tyske - turister, som lejer sommerhuse ved stranden på Lollands sydkyst, besøger byen, ser på de mange smukke huse fra byens storhedstid og sejler ud til de små, hyggelige øer i fjorden.

Kapitel 13

Traditionel dansk mad (Faktuel)

En traditionel dansk familie spiser tre hovedmåltider om dagen: morgenmad, frokost og aftensmad. Morgenmad spiser man hjemme. Frokosten spiser man ofte på arbejde, i børnehaven, i skolen eller på universitetet, og aftensmad spiser man hjemme igen.

Før industrialiseringen i slutningen af 1800-tallet spiste danskere varm mad til middag, altså kl. 12, men med 8 timers arbejde om dagen blev det nødvendigt at have en madpakke med brød, smør og pålæg med på arbejde. Brød med smør og pålæg kaldes smørrebrød, og det kan være rugbrød med sild, rugbrød med æg, rejer og mayonnaise, rugbrød med pølse eller skinke, rugbrød med fiskefilet og remoulade eller franskbrød med ost.

Varm mad blev efter industrialiseringen spist om aftenen. På den måde kom ”middagsmad” til at betyde ”varm mad”.

Når man i Danmark bliver inviteret til at spise til middag en lørdag aften, betyder det, at man skal spise varm mad kl. ca. 19. Middagsmad består ofte af en forret, en hovedret og en dessert, mens aftensmad er et varmt måltid, som kan bestå af en hakkebøf med kartofler, salat og sovs eller frikadeller med kartoffelsalat og højst en budding eller frugtgrød til dessert.

De seneste år er udviklingen ved at vende igen.

På grund af de mange kantiner på arbejdspladserne og fastfoodrestauranter i gaderne spiser mange danskere nu igen varm mad til frokost.

Slagterbutikker i krise (Faktuel)

De traditionelle danske slagterbutikker er i krise. Alene i 2017 og 2018 er 46 butikker over hele landet lukket. Det er ikke kun de små butikker i provinsen, det går ud over. På 15 år er antallet af butikker ifølge brancheorganisationen Fødedanmark gået fra 5-600 butikker til cirka 250. Alene de seneste fem år er 86 butikker lukket, organisationen frygter en stigning i antallet.

Der er fire væsentlige grunde til slagterbutikkernes krise:

For det første har supermarkederne overtaget en stor del af markedet. Discountkæder, som Netto og Rema, lokker mange kunder til at vælge tilbudsvare fra deres kølediske, men også butikskæder som Føtex og Brugsen sælger relativt billigt kød. Folk køber stadig deres juleand og luksusbøffer hos slagteren, men hverdagsmaden købes oftere og oftere i supermarkedet.

For det andet spiser danskere mindre og mindre kød. Mange familier har indført ”kødfrie dage”, hvor de kun spiser fisk, fjerkræ som f.eks. kylling, og grøntsager, og mange - især yngre mennesker er vegetarer og veganere og spiser kun grøntsager.

For det tredje er der mange slagtere i provinsbyer, der lukker, fordi deres kundegrundlag bliver for lille. Byerne Nordborg (i Sønderjylland), Skagen og Nakskov har i perioden 2016 til 2016 mistet helholdsvis 17,7, 13,4 og 10,9 % af deres indbyggere. Det er først og fremmest de unge og ressourcestærke personer, der flytter, og tilbage bliver så en befolkning med en forholdsvis høj andel af ældre mennesker og andre mennesker på forskellige former for overførselsindkomst, som gerne vil have, men ikke har råd til at købe dyre stege og lækker hjemmelavet pålæg.

En fjerde grund er islams udbredelse i Danmark. På Nørrebro i København, et område, der tæller 79.900 mennesker, måtte den sidste danske slagter dreje nøglen om i 2018. Det betyder ikke, at der ikke er slagtere på Nørrebro. Faktisk ligger der tre på Nørrebrogade og på forlængelsen Frederikssundsvej ikke færre end 8 slagterbutikker. Butikkerne har navne som Al Hoda, Al Dawaa og Al Akhawain, og de sælger kun halal-kød, altså kød, der er slagtet efter de muslimske forskrifter. Disse slagtere finder naturligvis deres kunder blandt indvandrere fra de muslimske lande, men også danske virksomheder og institutioner hører til kundekredsen. I mange børneinstitutioner er der f.eks. børn af muslimske forældre, og for ikke at få ballade vælger de ofte at lave mad af halalkød til børnene. Et firma med danske og

muslimske medarbejdere kan også vælge halal-løsningen, og det kan hospitaler og plejehjem også.

Der findes dog også slagtermestre, der klarer sig godt. Det er typisk dem, der vælger at udvide deres sortiment med smørrebrød, sandwich, færdiglavede retter og samarbejde med kokke og tjenere om levering af mad til større selskaber.

Kapitel 14

Sosu-assistenten (Faktuel)

Begrebet sosu stammer fra 1991, hvor man grundlagde en uddannelse for medarbejdere, der arbejdede med mennesker med sociale og problemer og problemer med relation til sygdom og sundhed.

Tidligere havde man en række forskellige betegnelser for sosu-assistenterne: Nogle var hjemmehjælpere og kom hjem til de mennesker, de skulle hjælpe. Andre var sygehjælpere og arbejdede primært på hospitaler, og atter andre var plejehjemsassistenter og arbejdede på institutioner for ældre, kronisk syge og handicappede mennesker.

Opgaverne er meget forskellige: Nogle af de mennesker, sosu-assistenten skal tage sig af, er ikke i stand til f.eks. at vaske sig, tage tøj på, spise selv og sørge for at få taget deres medicin. Andre har bare brug for lidt hjælp til rengøring af lejligheden og større indkøb.

En af sosu-assistenternes vigtigste funktioner er at tale med dem, de skal hjælpe, og prøve at opmuntre dem til at være fysisk aktive og holde humøret oppe. Sosu-assistenterne udvikler ofte relationer til de mennesker, de tager sig af, som minder om relationer mellem familiemedlemmer, og deres arbejde er meget vigtigt i Danmark i dag, hvor en meget stor del af de ældre bor alene.

For at blive sosu-assistent skal man tage en uddannelse, der varer 2 år og 10 måneder, og for at blive optaget på uddannelsen skal man have taget 9. eller 10. klasse med en karakter på 02 eller derover i dansk og matematik.

Det er muligt at få SU under hele sosu-uddannelsen. Før 1991 var der ikke en speciel uddannelse knyttet til arbejdet som f.eks. hjemmehjælper, kun nogle kortere kurser, og mange hjemmehjælpere var kvinder, der havde fået børn og passet dem, mens de var små, men som, når børnene blev ældre og mere selvstændige tog deltidsarbejde som hjemmehjælpere.

Etableringen af uddannelsen til sosu-assistent handlede om at opkvalificere hele området, og samtidig gøre det mere attraktivt for unge mennesker af begge køn at blive sosu-assistent. Det er i høj grad lykkedes at tiltrække flere unge mennesker, men kønsfordelingen er stadig skæv. Der er flere unge kvinder end mænd. I 2019 var der 5.721 kvinder, der var i gang med en sosu-uddannelsen og 441 mænd, sådan at kun 7 % var mænd.

Mange unge kvinder med tyrkisk og arabisk baggrund tager i dag sosu-uddannelsen, og antallet af lidt ældre kvinder, der arbejdede som hjemmehjælpere og plejehjemsassistenter falder.

Folkepension og privat pension – det grå guld? (Faktuel)

Alle danske statsborgere med bopæl i Danmark har ret til at modtage folkepension, når de når en vis alder. Hvis de ikke har boet i Danmark hele livet, kan pensionen blive mindre. Den alder, man skal have, for at kunne modtage folkepension er blevet reguleret adskillige gange i løbet af de seneste år, og resultatet er lidt kompliceret. Danskere, der er født i 1953 eller tidligere, har ret til at få folkepension, når de fylder 65, hvis de er født mellem 1955 og 1962, kan de få folkepension, når de fylder 67, men hvis de er født efter 1962, må de vente med at blive folkepensionister til de er 68 år gamle.

For mange danskere er det ikke så stort et problem, at minimumsalderen bliver sat op. Rigtig mange danskere har slet ikke lyst til at gå på pension, når de fylder 68. De vil gerne fortsætte med at arbejde til de er langt oppe i 70'erne.

Danskernes lyst til at arbejde så længe kan ikke forklares med økonomisk nød, for folkepensionen i Danmark er ret høj – i hvert fald hvis man sammenligner med andre lande. En enlig folkepensionist modtager i 2018 12.965 kr., og et ægtepar på folkepension får 9.570 kr. hver. Derudover modtager folkepensionisterne en såkaldt ældrecheck på 17.200 kr. pr. år, forudsat at deres formue ikke overstiger 86.000 kr.

Hvis man har lyst til at trække sig tilbage fra arbejdslivet, før man når pensionsalderen, er det muligt at få efterløn. Efterløn kræver imidlertid, at man selv har betalt til en efterlønsordning i mindst 30 år. Efterlønnen er betydelig højere end folkepensionen, men reglerne er komplicerede. På hjemmesiden www.aeldresagen.dk kan man altid finde opdaterede regler og satser.

Mange mennesker, der har været i arbejde hele livet, har imidlertid betydelig bedre økonomi, end dem, der udelukkende modtager folkepension og efterløn. Mange virksomheder udbetaler en del af medarbejdernes løn direkte til en privat pensionskasse, og det er også muligt selv at indbetale til pensionskassen. Pensionskassen investerer pengene, og beløbene vokser. Det er svært at sige noget generelt, men der findes i dag en relativt stor gruppe mennesker i 70'erne og 80'erne, der har en økonomi, der tillader dem at bo og spise godt, købe dyrt tøj og tage på eksotiske rejser.

Kapitel 16

De danske øer (Faktuel)

1. Falster ligger syd for Sjælland og øst for Lolland. Hvis man kører fra København skal man køre over Falster for at komme til Lolland. Falsters sydligste by hedder Gedser, og der går en færge mellem Gedser og Travemünde i Nordtyskland.
2. Læsø ligger i Kattegat, øst for Frederikshavn og vest for Göteborg. Der går en færge fra Frederikshavn. Folk på Læsø lever af fiskeri, biavl og turisme.
3. Samsø ligger i Kattegat lige midt i Danmark. Det er en lille ø på 114 km², men den har 22 forskellige små landsbyer. Samsø har mange historiske mindesmærker fra stenalderen og vikingetiden.
4. Mors er en ø i Limfjorden, der ligger i Nordjylland. Den største by hedder Nykøbing. Da der også findes byer ved navn Nykøbing på Sjælland og Falster, kalder man den Nykøbing Mors.
5. Bornholm ligger i Østersøen langt sydøst for resten af Danmark. Der er færgeforbindelse til Køge på Østsjælland, Ystad i Sydsverige og Sassnitz i Tyskland. Bornholm har ikke altid været dansk. Øen har været selvstændig og en del af Sverige, og under 2. verdenskrig først besat af tyskerne og dernæst af Sovjetunionen. De ældre bornholmerne taler en dialekt, der ikke er umiddelbart forståelig i resten af Danmark, og bornholmerne har deres eget uofficielle flag.
6. Langeland er en aflang ø i Det Sydfynske Øhav. Der er færgeforbindelse til Langeland fra Tårs på Vestlolland og en bro til øen Tåsinge, og fra Tåsinge er der en bro til Svendborg på Sydfyn.
7. Als ligger øst for Jylland helt nede ved den tyske grænse. Als var i en periode en del af Slesvig, men efter en afstemning i 1920 blev øen dansk igen.
8. Rømø ligger 10 km vest for den sydlige del af Jylland. Havet her kaldes vadehavet, fordi vandet er så lavt, at man på bestemte tidspunkter kan gå eller vade fra Jylland til de forskellige øer.

Øernes befolkningstal (Faktuel)

Lyt og noter antallet af personer, der bor på øerne.

Danmark har 406 øer, og i dette tal er Færøerne og øerne omkring Grønland ikke medregnet. Der dannes stadig nye øer. I slutningen af 1990'erne dukkede der en ny ø op nord for Fyn. Den fik navnet Drætlingen, og i 2008 kom der endnu en ø i samme område, og man diskuterer stadig, hvad den ø skal hedde.

Kun 78 af de danske øer er beboet. 18 af de beboede øer har under 10 indbyggere, og 5 af dem har kun en indbygger hver, og tallet af ubeboede danske øer stiger. Det er simpelthen for hårdt og for ensomt at bo på en lillebitte ø.

Her er nogle eksempler på, hvor mange mennesker der bor på forskellige øer.

1. Falster	42.544
2. Læsø	1.807
3. Samsø	3.724
4. Mors	21.163
5. Bornholm	40.715
6. Langeland	12.644
7. Als	50.682
8. Rømø	647

Øen Fejø (Faktuel)

Fejø er en lille ø på 16 km², der ligger nord for Lolland.

Fejø har 473 indbyggere og to byer: Vesterby og Østerby. Fejø har sin egen skole og sin egen læge, og så kan man sejle fra Fejø til Kragenæs på Nordlolland på ca. et kvarter. Der sejler en færge hver time i begge retninger om dagen, så man behøver ikke at vente længe, hvis man vil en tur ud på den lille, smukke ø. Hvis man bor i København og ikke har bil, må man tage toget til Nykøbing Falster, skifte til et lokaltog mod Nakskov, stå af i Maribo og tage bussen herfra til Kragenæs havn.

Sydøst for Lolland ligger Østersøen. Her er ofte stærk vind, og havet oversvømmer jorden. Lige som i Holland har man på Lolland diger for at forhindre havvandet i at trænge ind over landet og ødelægge markerne med det salte havvand.

Nord for Lolland er der læ for vinden, jorden er meget frodig, og man kan dyrke pærer, æbler og blomster af meget høj kvalitet.

Allerede omkring 1930 var der en købmand i Vesterby, der lånte en lille sejlbåd, en såkaldt skude, fyldte den med frugter og sejlede til København. Her sejlede købmand Jørgensen fra Fejø ind gennem Københavns kanaler og lagde til midt i København. Herfra solgte han de dejlige, friske frugter til københavnerne direkte fra skuden. Det gik så godt, at Jørgensen nogle år senere kunne købe sin egen skude og senere en mere. Jørgensens skuder blev kaldt pæreskuderne fra Fejø.

Jørgensen indstillede sin sejlads i 1950, men i 1992 blev traditionen taget op igen, og siden da har pæreskuderne sejlet til Nyhavn, hvor Fejøs frugtavlere hvert år sælger deres frugter på et stort havnemarked den første lørdag i september. Havnemarkederne indeholder en blanding af frisk frugt, sundhed, økologi og dansk nostalgi, som tiltaler de moderne storbymennesker, der er trætte af at købe supermarkedernes ofte importerede, plastikindpakkede frugter.

Øen Femø (Faktuel)

Femø ligger ligesom Fejø nord for Lolland, men den ligger noget længere fra land. Det tager 50 minutter at sejle fra Kragenæs til Femø, men trods den lange sejltur koster det kun 70 kr. for voksne og 15 kr. for børn. En stor del af Femøs gæster sørger imidlertid selv for transporten. Havnen på Femø er et populært mål for personer med sejlbåde af alle størrelser.

Femø har kun 121 indbyggere, men også her er der to byer. På Femø hedder de Nørreby og Sønderby.

På Femø dyrker man traditionelt korn, sukkerroer og majs, men i de senere år er det blevet mere og mere populært at dyrke vin.

I modsætning til Fejø, der stort set kun kendes af frugtentusiaster, er Femø kendt af alle danskere. Femø er nemlig stedet for to store, traditionelle, årlige festivaler, en kvindelejr og en jazzfestival.

Kvindelejren, der har eksisteret siden 1971, består af en lang række temauger, og der er kun adgang for kvinder. Der deltager ca. 100 kvinder i Kvindelejren hver uge, og mange af dem kommer fra udlandet.

Jazzfestivalen kan i 2019 fejre sit 50-års jubilæum. Den foregår den første uge i august, og består af en lang række koncerter med jazzmusikere. Der kommer omkring 1.000 gæster og frivillige hjælpere hvert år, og så går det løs fra morgen til aften. Femøs jazzpublikum er typisk lidt oppe i årene, og mange af gæsterne kommer igen år efter år, slår deres telte op de samme steder og drikker øl med de samme naboer hvert år.

Kapitel 17

Den danske folkeskole (Faktuel)

I Danmark skal alle børn gå i skole eller deltage i tilsvarende undervisning i mindst 10 år.

Børnene begynder i en børnehaveklasse, som også kaldes 0. klasse, når de omkring 6 år gamle, og så fortsætter de til 9. klasse. Efter 9. klasse kan børnene vælge mellem forskellige former for ungdomsuddannelser, herunder gymnasiet, som varer i 3 år og afsluttes med en studentereksamen.

I børnehaveklassen vænnes børnene til at gå i skole. I 1. klasse kommer der rigtige skolefag på skemaet, og de 7-åriges skema omfatter 30 undervisningstimer om ugen fordelt på 5 skoledage.

I 1. klasse undervises børnene i dansk, matematik, engelsk, kristendomskundskab, idræt, musik, billedkunst og faget natur & teknik. Fra 3. klasse får børnene også undervisning i historie, fra 4. klasse kommer faget håndværk & design til, og fra 5. klasse tilvælger børnene enten tysk eller fransk.

I 7. klasse kommer børnene op på 42 lektioner om ugen, idet de fortsætter med alle de nævnte fag, og dertil kommer så undervisning i samfundsfag, geografi, biologi, fysik & kemi og valgfag. Et valgfag kan være mad & sundhed, drama eller film.

Der er omkring 20 elever i hver klasse, og klasserne er de samme gennem alle 10 år, men inden for de enkelte klasser er der undervisningsdifferentiering, så lærerne tager hensyn til elevernes forskellige forudsætninger.

Langt de fleste forældre vælger at sætte deres børn i en lokal folkeskole. Folkeskolen er gratis, og da de ca. 1.500 folkeskoler er fordelt over hele landet, har næsten alle mulighed for at komme i skole uden store transportproblemer.

Ved siden af folkeskolerne findes der også private skoler, hvor forældrene betaler for at lade deres børn deltage i undervisningen. Privatskolerne er ofte knyttet til forskellige grupper i samfundet som f.eks. fransktalende, katolikker eller muslimer, og nogle af privatskolerne er kostskoler, hvor f.eks. børn af danske forældre, der bor i udlandet, kan bo og gå i skole samme sted.

Den danske folkekirke og konfirmationen (Faktuel)

Folkekirken er den danske statskirke. Det er en lutheransk kirke, der i meget høj grad er præget af den danske teolog N.F.S. Grundtvig, der lagde stor vægt på det folkelige og nationale. 75 % af indbyggerne i Danmark var ifølge Danmarks Statistik den 1.1. 2017 medlemmer af Folkekirken, og de betaler ca. 1 % af deres indtægt i skat, altså lidt under 2.000 kr. om året i gennemsnit.

Ifølge traditionen bliver børn døbt og navngivet i kirken, når de er 3-4 måneder gamle, og de skal så selv bekræfte deres kristne tro, når de bliver 14 år gamle.

For 100 år siden var det almindeligt at unge kom ud af skolen og flyttede hjemmefra, når de var 14 år gamle, og konfirmationen er stadig knyttet til forestillinger om "at træde ind i de voksnes rækker". Der holdes store konfirmationsfester, hvor man samler hele familien, og konfirmanderne får fint, nyt tøj og en masse gaver af alle familiemedlemmerne. I nogle familier er der tradition for, at konfirmanderne får penge. I andre består gaverne af smykker, ure, tøj, bestik og bøger.

Selve konfirmationen foregår altid i kirken en søndag formiddag i april eller maj, og festen med familien finder sted samme dag. Dagen efter kaldes "blå mandag", og de unge får også smart tøj til denne dag, og her går de unge tit i byen og bruger deres penge og holder fester med hinanden.

I 2016 blev i alt 45.372 unge mennesker konfirmeret i Danmark. Der er imidlertid store forskelle på, hvor mange unge der bliver konfirmeret i de forskellige dele af landet. I Viborg blev 80,9 % af de unge konfirmeret i 2016, i Aalborg var det 78,6 og i Ribe 77,7, men på den anden side af Storebælt er tallene noget lavere. Kun 57,1 % af de unge i Helsingør ønskede at bekræfte deres kristne tro, og i København var tallet helt nede på 40,4 %, altså godt under halvdelen af hele årgangen.

Kapitel 18

Er det danske sprog truet? (Faktuel)

Det danske sprog er siden 2. verdenskrig i højere og højere grad blevet påvirket af engelsk. Nye ord kommer ind i sproget, som betegnelse for nye fænomener: computer, printer og sandwich er blot et par eksempler. Noget andet er, at eksisterende danske ord bliver fortrængt af engelske ord. *Udsalg* bliver til *sale*, *sminke* bliver til *make up*, *værtshus* bliver til *bar* og *fest* bliver til *party*. De engelske ord bruges især i reklamesammenhæng, men i visse områder som f.eks. it og naturvidenskab bliver det engelske brugt i højere grad end det danske. Når et område bliver domineret af det engelske sprog, siger man, at det danske sprog har mistet et domæne.

Der er faktisk langt flere ord og udtryk, der kommer fra det engelske sprog, end man umiddelbart skulle tro. De ord, man straks kan genkende, er dem, man kalder direkte lån, altså engelske ord, der overtages i det danske sprog. Der er imidlertid også ord og udtryk, der bliver oversat, men har deres oprindelse i det engelske. *En hjemmeside* er f.eks. en direkte oversættelse af det engelske ord *homepage*, en *bag lady* bliver til en *posedame* og *to hang out* bliver til at *hænge ud*. Også hele udtryk kan blive oversat og få en funktion på dansk. Tidligere sagde man *farvel og hav det godt*, når man skiltes, men de sidste 20 år er oversættelsen *have a nice day hav en god dag* blevet en fast del af det danske sprog.

Der er flere grupper i Danmark, der er bekymrede for det danske sprog. Mange ældre synes, at det er meget trist, at udviklingen går mod at indoptage flere og flere engelske ord og skubbe danske ord i baggrunden, men det er ikke kun ældre mennesker, der ser med skepsis på udviklingen. Flere forfattere og journalister er begyndt at diskutere udviklingen og forsøge at begrænse brugen af de engelske ord.

Kapitel 19

Sille skyper (Fiktiv)

Mette: Nu skal du bare høre.

Sille: Ja?

Mette: Min far og mor skal til Jylland på fredag

Sille: Nå, hvor skal de hen?

Mette: De skal til en begravelse i Vejle. Det er en af min fars gamle venner, der pludselig er død i en trafikulykke.

Sille: Det lyder ikke så godt.

Mette: Nej, det er det ikke.

Sille: Var det en af din fars nære venner?

Mette: Ja, de var meget gode venner, da de gik i skole, men det er jo mange år siden, og min far har ikke set ham i et par år, men han vil alligevel gerne med til begravelsen.

Sille: Hvad så med dig? Skal du ikke med?

Mette: Nej, jeg skal jo i skole på fredag.

Sille: Og hvad så?

Mette: Ja, så skal jeg være alene hjemme, - og så har Betina og jeg snakket om, at vi tre kan holde en stor fest helt uden forældre.

Sille: Tør du det?

Mette: Ja, hvis du og Betina lover at hjælpe mig med at rydde op, inden de kommer hjem, så opdager de det slet ikke.

Sille: Hvem vil du invitere?

Mette: Hvad med at invitere vores Facebook-venner? Der er jo mange af dem, som ser vores billeder og liker dem, som vi aldrig har set.

Sille: Det er jo flere hundrede personer?

Mette: De kommer selvfølgelig ikke alle sammen, og vi skal skrive, at de selv skal tage øl og vin med, så vi ikke skal betale noget. Jeg har snakket med Betina og Ina om det, og de synes også, at det lyder vildt sjovt.

Sille: Må de andre godt komme med for deres forældre?

Mette: Ja, selvfølgelig. Vi er jo næsten voksne.

Sille: Jeg bliver nødt til at spørge om lov først.

Mette: Du skal ikke sige, at jeg er alene hjemme, vel? Hvis de ikke ved det, så siger de sikkert bare ja.

Sille: Ja, det håber jeg. Jeg snakker med dem og ringer til dig senere.

Mette: Fint nok.

Kapitel 20

Maries baggrund (Fiktiv)

Marie Mogensen blev født som Maria Szafranski. Hendes efternavn var polsk, fordi hendes far og mor var født i Polen. Marias far var kommet til Danmark som ganske ung i 1920'erne for at arbejde på sukkerroemarkerne på Lolland, og efter nogle år havde han giftet sig med en ung, polsk pige og hentet hende til Danmark. Sammen havde de fået datteren, Maria.

Der kom mange polakker til Lolland og Falster i 1920'erne og 30'erne, for der var brug for meget arbejdskraft ikke bare til at passe markerne, men også til at læsse roerne på små togvogne, som kørte ind til sukkerfabrikken i Nakskov.

Fra 1700-tallet og frem havde Danmark fået sit sukker fra Dansk Vestindien, tre små øer i Det Caribiske Hav. Danskerne havde haft en lukrativ forretning med at sejle ned til Afrikas vestkyst og købe slaver, transportere dem over Atlanterhavet og enten selv bruge slaverne som arbejdere i deres plantager med sukkerrør, eller sælge dem videre, og så tage sukker med fra Vestindien og sælge det i Europa. Med slaveriets afskaffelse blev det umuligt at føre plantagerne videre, og Danmark solgte de tre vestindiske øer til USA i 1917.

Danmark kunne imidlertid ikke klare sig uden sukker, og to energiske brødre ved navn Frederiksen fik øje på sukkerroen, som kunne dyrkes i Danmark, især på det flade Lolland, og de etablerede den første sukkerfabrik på Lolland i 1873.

Det var svært at skaffe arbejdskraft nok, og så inviterede man unge, stærke polakker til Lolland og Falster, hvor de fik mulighed for at tjene flere penge, end de kunne hjemme i Polen.

Arbejdet på roemarkerne var hårdt, men det var næsten hårdere at arbejde på sukkerfabrikken, hvor roerne blev kogt til sukker. Der kom masser af tyk, klistret røg ud af fabrikkens skorsten, og hele byen stank fra september til december af kogt sukker. Hvis det ikke blæste, lagde røgen sig ned over byen, så det kunne være svært at se, hvor man selv gik. "Det stinker forfærdeligt!", sagde københavnernes, når de kom på besøg. "Vrøv!" svarede nakskovitterne. "Det lugter af penge!"

Polakkerne holdt sig i begyndelsen for sig selv og etablerede allerede i 1921 en katolsk kirke, hvor præsterne talte polsk, og de polske børn kunne blive døbt og konfirmeret. De polske familier forestillede sig, at de ville flytte hjem til Polen en dag, men sådan gik det ikke for ret mange. Langt de fleste blev boende på Lolland, og Maria Szafranski mødte Niels Mogensen og blev til Marie Mogensen, mor til Linda og mormor til Anders, Annette og Sille.

Marie kan huske enkelte polske ord, men hun har et billede af Jomfru Maria på sin væg, og om søndagen går hun ind i Sankt Franciscus kirke i Nakskovs centrum og lytter til det sprog, hun ikke længere forstår.

Nakskov Sukkerfabrik eksisterer endnu, men det er blevet billigt at importere sukker fra Brasilien og Indien, og det kan ikke rigtig betale sig at producere roesukker.

Butikstyverier og straf (Faktuel)

Engang var det primært til personligt forbrug, når nogen tog et stykke chokolade fra et supermarked uden at betale. Det sker selvfølgelig stadig, at et barn lader sig friste af noget slik, eller at en ung kvinde lader sig friste til at lade en særlig flot, rød læbestift glide ned i frakkelommen. Det er nok uundgåeligt, når man driver et supermarked og lader kunderne have direkte adgang til varerne. Det nye er, at vi ser regulære tyvebander i butikkerne. Bandemedlemmerne er langt mere professionelle, og de arbejder sammen, så nogle af dem f.eks. laver noget ballade i den ene ende af butikken, mens andre af bandens medlemmer fylder deres tasker op i den anden.

Det virker faktisk, som om tyvene kommer med en indkøbsliste, for den ene dag kommer bliver der stjålet en masse protein drikke, den næste går det ud over makeuppern. Tyvene ville sikkert også gerne have fat på cigaretterne, men vores placering af dem i låste skabe lige ved kassen forhindrer stort set alt tyveri, fortæller butikschef Martin Østergaard fra Føtex i Vanløse. Alkohol har vi også forsøgt at gøre svært tilgængelig ved at forsyne dem med særlige plastikhætter, men de organiserede tyve har skaffet sig udstyr, der kan tage dem af, lige som det udstyr, vi har ved kasserne.

Sådan er det bare, og selv om vi har overvågningskameraer og butiksdetektiver i butikken, så lykkes det alligevel tyvene at stikke af med for over en million kroner varer om året.

”Fanger I aldrig nogen?”, forsøger jeg igen.

”Jo-jo”, siger Kasper Østergaard. ”Det gør vi da, men vi kan jo ikke gøre andet end at ringe til politiet og så overgive butikstyvene til dem. Hvis det er drejer sig om en person, der har forsøgt at liste sig ud af butikken med to plader chokolade eller en flot, rød læbestift i tasken, er straffen så vidt jeg ved 500 kr. Det er billigere end at blive taget i et tog uden billet.

”Man gider dårligt at anmelde tyverier længere, fordi de ikke har nogen konsekvenser. Politiet giver dem en løftet pegefinger, og så ser vi dem igen dagen efter,” fortæller han.

Ifølge tal fra fagforeningen HK Handel har halvdelen af de ansatte i branchen enten selv ringet til politiet i forbindelse med et butikstyveri eller hørt en kollega gøre det. Af disse har 46 pct. dog oplevet, at politiet ikke kom, selv om de ansatte ringede til dem, og 44 pct. har oplevet at måtte lade tyvene gå, selv om de vidste, at de havde stjålet varer fra butikken.

En medarbejder i Føtex går ind for en progression i strafudmålingen, så det ikke er lige meget, om det er første eller 95. gang, politiet har fat i den samme butikstyv:

”Jeg mener ikke, at vi skal have et 3 Strikes and out-system, som i USA, hvor man kan få livstidsdomme for småforbrydelser”, forklarer hun. ”Men det skal blive værre og værre, så folk bliver afskrækket fra at fortsætte med at stjæle.”

Kapitel 21

Arbejdsløshed i Danmark (Faktuel)

Knap 5 % af den danske befolkning modtager arbejdsløshedsunderstøttelse.

Arbejdsløshedsunderstøttelse er penge, som man kan få hver måned, hvis man ikke kan finde et arbejde.

Arbejdsløshedsunderstøttelse kaldes også dagpenge, fordi det beløb, man kan få, afhænger af, hvor mange dage man har været arbejdsløs i den pågældende måned.

Der er nogle ret skrappe regler for at få arbejdsløshedsunderstøttelse.

Man skal have været medlem af en arbejdsløshedskasse i mindst et år, man skal have haft arbejde i 2.5 år, før man blev arbejdsløs, og man skal være aktivt jobsøgende, dvs. at man skal søge mindst 3 job om ugen.

Hvis man ikke selv kan finde et job, kan arbejdsformidlingen nogle gange hjælpe med at finde et, og hvis man ikke vil tage det job, man får anvist, kan man miste retten til at modtage arbejdsløshedsunderstøttelse.

Man kan få arbejdsløshedsunderstøttelse i op til to år i træk, men hvis man får arbejde i nogle mindre perioder kan perioden forlænges.

Hvis man f.eks. arbejder en måned på fuld tid, får man ret til to måneders arbejdsløshedsunderstøttelse.

Dagpengene kan maksimalt udgøre 90 % af ens tidligere indkomst, og i 2017 er det muligt at få op til 20.000 kr. om måneden før skat.

Hvis man ikke har noget arbejde, men ikke kan få arbejdsløshedsunderstøttelse, fordi man f.eks. ikke er medlem af en arbejdsløshedskasse eller har været arbejdsløs for længe, kan man få en såkaldt kontanthjælp.

Kontanthjælpen udregnes i forhold til ens samlede økonomiske situation, og man kan f.eks. ikke få kontanthjælp, hvis ens mand eller kone har et godt job, eller hvis man har penge i banken, en ejerlejlighed eller et hus.

Skilsmisser og brudte forhold (Faktuel)

I Danmark bliver knap halvdelen af dem, der gifter sig, skilt igen. Ifølge Danmarks Statistik var tallet i 2018 46,5 %. Vi har ikke tal på, hvor mange af de par, der flytter sammen, der flytter fra hinanden igen, men tallet her er sandsynligvis endnu højere.

Siden den 1. juli 2013 har det været muligt for et par at blive skilt med det samme, altså uden først at flytte fra hinanden, hvis de er enige om det. De kan bare logge ind med NemID og blive skilt.

Hvis det kun er den ene, der vil skilles, eller hvis parterne ikke kan blive enige om f.eks. bolig, børn og økonomi, kan den, der vil skilles, logge ind og søge om separation.

Herefter bliver der holdt et møde med en repræsentant for staten, og hvis parterne stadig kan blive enige, går sagen til retten.

I Danmark har man krav på separation, uanset hvad den anden part ønsker, og efter et halvt års separation har man krav på at blive skilt.

Der er lidt mere komplicerede regler omkring fælles børn og økonomi.

Hvis forældrene kan blive enige, kan de have fælles forældremyndighed, og selv aftale, hvad de vil.

Hvis de ikke kan blive enige, bliver den ene forælder en såkaldt ”bopælsforælder”, og den anden en ”samværsforælder” og barnet eller børnene bor så hos bopælsforælderen og besøger typisk samværsforælderen hver anden weekend. Hvis forældrene ikke kan blive enige om en ordning, kan de få hjælp af en advokat. Der kan let opstå problemer, især hvis den ene forælder finder en ny kæreste, hvis den ene mener, at den anden er uansvarlig og f.eks. er alkoholiker, eller hvis den ene forælder ønsker at flytte til en anden by eller måske til udlandet med barnet.

Hvad angår økonomien, skal der ske en såkaldt ”bodeling”, så værdien af et fælles hus eller en ejerlejlighed, en bil, penge i banken og gæld bliver delt. Det er ikke sikkert, at alt fordeles med 50 % til den ene og 50 % til den anden. Det er også typisk noget, en advokat hjælper med.

Advokaten hjælper også med at fastsætte de såkaldte børnepenge, altså penge, som bopælsforælderen får af samværsforælderen hver måned. Dette beløb er afhængigt af bopælsforælderen økonomiske forhold.

Tidligere var det almindeligt, at kvinder efter en skilsmisse fik penge af deres mænd, et såkaldt forsørgelsesbidrag, men det eksisterer stort set ikke mere.

Kapitel 22

Mødet med bankrådgiveren (Fiktiv)

Malene: Hej Torben, jeg hedder Malene Juul, og jeg er din nye bankrådgiver.

Torben: Hej Malene.

Malene: Har du udfyldt det skema, som jeg har sendt til dig?

Torben: Ja, jeg har i hvert fald udfyldt noget af det. Her.

Malene: Tak skal du have, og så skal vi lige have adgang til dine konti her i banken. [Klik-klik-klik]. Du har en almindelig konto, og så har du et lån, ikke?

Torben: Jo.

Malene: Du har ikke betalt af på lånet de sidste to måneder. Kan det passe?

Torben: Ja, min økonomi er ikke så god for tiden. Jeg har stadig ikke fundet et job.

Malene: Det er jo ikke så godt.

Torben: Nej, men jeg håber, at min situation snart bliver bedre, og jeg kunne godt tænke mig at låne lidt flere penge.

Malene: Lad os se på din kreditvurdering. Ejer du din egen bolig?

Torben: Nej, det er en almindelig leje-lejlighed.

Malene: Har du nogen aktier eller opsparing i andre banker?

Torben: Nej, desværre.

Malene: Har du en bil?

Torben: Ja, vi har en ældre Opel Astra.

Malene: Hvor gammel er den?

Torben: 12 år.

Malene: Kan du ikke sælge den?

Torben: Nej, det vil min kone aldrig gå med til.

Malene: Det var trist. Vi kan ikke låne dig flere penge, og jeg bliver nødt til at bede dig om at indbetale afdrag og renter på det eksisterende lån med det samme.

Torben: Jamen, det kan jeg ikke.

Malene: Det bliver du nødt til.

Torben: Det er bare ikke rimeligt det her. Jeg har betalt min skat og mine regninger til tiden i over 20 år, og så gider I ikke hjælpe mig den mindste smule, når jeg har brug for det.

Malene: Jeg kan se, at der er penge på din kones konto. Kan du ikke snakke med hende?

Torben: Hvad f..... havde jeg nær sagt – kommer det dig ved, hvad jeg snakker med min kone om? Vi har hver vores økonomi, og det har vi altid haft, og hvis ...

Malene: Ved du hvad, Torben. Jeg har et andet møde her kl. 14.30, så jeg må sige tak for et godt møde, og hvis du har noget at spørge om, kan du altid sende en mail til mig.

Farvel og hav en god dag.

Bandeord og skældsord (Faktuel)

Når man bliver rigtig vred eller skuffet, eller når noget gør ondt, kan det have en lindrende effekt at udstøde et rigtig grimt bandeord: *For helvede! For satan! Fy for Pokker! Fandens også!*

Ordene er knyttet til kristendommen, og alle har lært, at man ikke må bande. Det at bryde et tabu og sige noget forbudt skaber en slags balance mellem en bevægelse fra det ydre ind i os selv, og fra os selv ud i verden.

Bandeordene kan også bruges som forstærkning af det, vi siger: *Det er sgu rigtigt! Det er fandme rigtigt, og det er satme løgn! Sgu* betyder *så må Gud hjælpe* mig og *fandme* og *satme* betyder, *lad fanden eller satan æde mig*, hvis det, jeg siger, er forkert.

Kønt er det ikke, noget kunne tyde på, at bandeordene er lidt på retur, for de yngre generationer bruger ofte de engelske udtryk *fuck!* og *shit!* i stedet for. *Fuck* og *shit* har ikke samme tilknytning til kristendommen som bandeordene, men deres form med én stavelse og en hård konsonant til sidst, gør dem egnede til at blive udstødt med stor kraft og deraf følgende lindring.

Bandeord og skældsord er kulturelt betingede. I det protestantiske Danmark kan man sige *Vorherrebevares!*, hvis man synes, at noget er helt tosset, men man kan ikke sige *Mama Mia* eller på anden måde inddrage *jomfru Maria* eller nogen af de katolske helgener.

Som skældsord bruger vi i Danmark, som i andre kulturer, ofte dyr, men hvor man i Tyrkiet og i arabiske lande kan fornærme folk ved at kalde dem for *æsler*, og i Kina kan skaffe sig fjender for livet ved at kalde dem *skildpadder*, foretrækker vi i Danmark udtryk som *din torsk!*, *dit svin!*, *din ko!* – og en mor kan sige *din lille gris!* til et barn, der har spildt sin mad ned over sig.

I mange kulturer kan man fornærme andre mennesker ved at sige noget grimt om deres forældre, men *din far er en idiot*, og *din mor er en ludder* fungerer ikke som faste skældsord på dansk.

Til gengæld har vi mange skældsord knyttet til handicaps (*tosse*, *idiot*), seksualitet (*bøsse*), afføring (*lort* og *pis*) og etnisk oprindelse som f.eks. ordet *perker*, der er en blanding af ordene *tyrker* og *perser*, altså personer fra Tyrkiet og Persien – eller Iran, som det hedder i dag.

Som noget helt specielt har vi i Danmark mange sammensatte udtryk med ordet *skide*. Ordene kan være negative som *Det gør skideondt!*, og *Jeg blev bare skidesur!*, men de kan også være positive: *Tak for i går! Det var skidehyggeligt!* og *Det smager bare skidegodt!* Der er noget diskussion om begrebets oprindelse, men en del af forklaringen på disse udtryks popularitet kan helt sikkert findes i komedie-filmene om Olsenbanden, der blev produceret fra 1968 til 1998, hvor udtrykket *Skidegodt* spiller en væsentlig rolle.

Det er ikke kønt, men hvis man vil lære dansk, er det nødvendigt at kende ordene. Man kan jo så vælge at lade være med at bruge dem.

Kapitel 23

De mest almindelige lotterispil i Danmark (Faktuel)

Danmark har en lang tradition for lotterier og spil, hvor man kan vinde penge.

Det ældste lotteri stammer fra 1753, hvor kong Frederik den V gav Det kongelige Opfostringshus, altså en institution for forældreløse børn, mulighed for at skaffe penge ved hjælp af lotteri. Lotteriet blev en stor succes - faktisk så stor en succes, at kongen inddrog tilladelsen igen i 1771 og indførte, at Den Danske Stat havde monopol på pengespil.

Den danske stat kontrollerer også i dag al spil om penge, og spil udgør en væsentlig indtjening for staten. Administrationen ligger i den statslige institutionen Danske Spil.

Lotterisedlerne fik i 1948 konkurrence fra tipning. Den daværende socialdemokratiske regering vedtog en lov om at tillade et spil, hvor man ved at gætte resultatet af en række fodboldkampe kunne vinde præmier. Pengene fra tips blev brugt til sportsklubber over hele landet, og sportsklubberne modtager stadig ca. 1,5 milliarder kroner pr. år fra overskuddet fra tips.

I 2017 hedder det mest populære spil EuroJackpot. Det er et meget simpelt spil, der kan spilles i 17 forskellige europæiske lande. Det er ganske let at forstå, og der er mulighed for at vinde endda meget store gevinster.

EuroJackpot handler om at forudsige den række af tal, som bliver udtrukket hver uge.

En kupon består af to felter. Først et felt med tallene fra 1-50 og efterfølgende et felt med tallene fra 1-10. Tallene i det sidste felt er angivet som stjerner.

Først markerer man 5 tal i det første felt. Disse tal er ens hovedtal. Dernæst vælger man to tal i det næste felt. Det er ens stjerne-tal. De syv tal udgør til sammen ens række. En række koster 15 kr.

Hvis man ønsker du at spille flere rækker, gentager man proceduren i den næste række på kuponen.

Man kan lade sin kupon være gyldig i en enkelt uge, eller om man kan lade den være gyldig i op til 5 uger.

Man har også mulighed for at lade en computer sammensætte ens kupon. Hvis man vil det, skal man vælge "lynkupon" og beslutte sig for antal rækker og uger.

Det koster altså f.eks. 750 kr. at spille på 5 rækker i 5 uger.

Der er mange forskellige måder at vinde på. Hovedgevinsten får man, hvis alle ens 5 hovedtal og de to stjernetal bliver udtrukket, men man kan også vinde mindre beløb på 12 andre kombinationer som f.eks. 4 hovedtal og et stjernetal eller et hovedtal og to stjernetal.

Der er altså rigtig gode muligheder for at løbe af med en af de mange gevinster i EuroJackpot.

Hvis der ikke er nogen, der har alle tallene helt korrekt, går den store pulje videre, og alle lotto-fanatikere kan fortælle historien om, at der engang var en dansker, der vandt 135 millioner kr. på en EuroJackpot-kupon. Det laveste beløb, der udbetales er 50 kr.

Interessen for tips og lotto er stærkt stigende, og overskuddet løber op i adskillige milliarder kroner. En del af pengene fra de statslige tips- og lottomidlerne, de såkaldte "udlodningsmidler", anvendes i dag med til at finansiere en række projekter inden for forskning og kultur.

Kapitel 24

Hans Henrik kommer for sent (Fiktiv)

Linda: Goddag og velkommen, Hans Henrik.

Hans Henrik: Goddag og tak for invitationen. Undskyld, jeg kommer for sent, men jeg kom til at gå den forkerte vej.

Linda: Jamen, du har da været her før, Hans Henrik.

Hans Henrik: Ja, men jeg er håbløs til at finde vej. Jeg har ingen stedsans, og så er jeg vist også ved at blive gammel.

Linda: Nå, nå, så er det vel ikke værre. Kom nu ind og hils på Maries familie.

Hans Henrik: Jeg har en lille gave med til dig.

Linda: Åh, tusind tak. Det var da ikke nødvendigt.

Hans Henrik: Det er kun en lille ting.

Linda pakker op.

Linda: En fin, bordlampe med en gul lampeskærm. Hvor er den køn! Den passer perfekt til gardinerne i stuen. Det er da alt for meget. Tak skal du have.

Hans Henrik: Jeg har købt den på loppemarkedet oppe på torvet. Damen sagde, at den havde tilhørt en af de rige familier ude fra Strandpromenaden.

Linda: Tusind tak. Den må jeg vise til min mand, men kom nu med ind.

Hans Henrik: Tak.

Goddag.

Flemming: Goddag og velkommen, Hans Henrik.

Marie: Hvorfor kommer du for sent, Hans Henrik?

Hans Henrik: Ja, undskyld, men jeg kom til at tage bussen den forkerte vej.

Marie: Åh nej, nu igen. Vi skulle have fulgtes herud.

Hans Henrik: Goddag, goddag. Han nikker til alle. Jeg hedder Hans Henrik, og jeg er Maries nye ven. Jeg forhindrede en tyv i at stikke af med alle hendes penge en dag i Føtex, og siden har vi været sammen.

Anders: Så er du jo en rigtig helt.

Hans Henrik: Ja, mindre kan vist ikke gøre det.
Jamen, det er jo Annette! Det var da en overraskelse. Kan du huske mig?

Annette: Jeg synes, at jeg har set dig før, men jeg kan ikke rigtig huske hvor og i hvilken anledning.

Hans Henrik: Du gik i klasse med mit barnebarn. Han hedder Kasper. Var der ikke noget med, at I var kærester, da I gik på Nakskov Gymnasium?

Alexander: Øh, hvad er nu det?

Marie: Ja, ja, det er godt, Hans Henrik. Vi snakker om dit barnebarn en anden dag.

Sille: Jeg kan godt huske Kasper. Han var rigtig sød, og han vidste bare alt om film. Jeg tror også, at han snakkede om sin farfar. Du var ejendomsmægler, ikke?

Hans Henrik: Jeg har stadig ejendomsmæglerfirmaet oppe på torvet, men det er et af mine andre børnebørn, der kører det nu. Han er utrolig dygtig. Han har lige solgt Steffensens gamle butik til et firma inde fra København. Den har været til salg i flere år, så vi var lige ved at opgive.

Anders: Er det dit ejendomsmæglerfirma, der har solgt det hus?

Hans Henrik: Ja, og for en formue. Hans Peter er virkelig dygtig. Jeg er meget stolt af ham. I må være nogenlunde jævnaldrende.
Måske kender du ham fra gymnasiet.

Anders: Hans Peter Jensen? Ja, ham gik jeg i klasse med.

Hans Henrik: Netop. Ja, selvfølgelig kender du ham. Her i Nakskov kender vi jo alle sammen hinanden på en eller anden måde.

Linda: Kom, lad os gå til bords.

Misforståelser ved bordet (Fiktiv)

Flemming: Vil du have et stykke steg mere, Alexander?

Alexander: Nej tak. Jeg har allerede spist et stort stykke. Det er bare så sejt!

Flemming: Hvadbehager? Tænk, at man skal høre fra sin datters kæreste, at ens kød er sejt!

Alexander: Du må ikke misforstå mig. Jeg mente bare, at det var enormt fedt.

Flemming: Fedt? Det er et stykke meget magert kalvekød.

Annette: Ved du hvad, far? Alexander prøver at sige noget pænt om maden, men han bruger bare nogle andre ord end dem, du plejer.

Alexander: Ja, jeg mener jo bare, at maden er totalt cool!

Flemming: Cool? Cool betyder kold, så vidt jeg ved. Hvis du synes, at maden smager godt, så kan du da bare sige det på dansk.

Sille: Du er bare totalt outdatet, far.

Linda: Pas nu lidt på, hvad du siger, Sille.

Flemming: Hvad er det nu, du studerer Alexander?

Alexander: Jeg har lige taget min bachelor-eksamen.

Flemming: Bachelor-eksamen? Skal man nu tage en eksamen for at blive ungarl? Ha-ha-ha. ~~Øg film kan vi da alle sammen se uanset om vi er gift eller ej.~~

Linda: Så, Flemming! Spar lidt på de dårlige vittigheder!

Flemming: Ja, ja. Skål alle sammen. Det er bare megafedt at se jer alle sammen igen her til Lindas fødselsdag. Ha-ha.

Alexander: Ja, det er rigtig hyggeligt.

Kapitel 25

Diskussion om Annette og Alexanders rejseplaner (Fiktiv)

Flemming: Nå, Annette og Alexander. Jeg har hørt, at I har planer om at rejse til Afrika.

Annette: Ja, det er rigtigt. Vi har lyst til at opleve noget nyt og spændende og samtidig hjælpe nogle børn med at lære at læse og skrive.

Sille: Det lyder bare så sejt. Det kunne jeg også godt tænke mig at gøre, når jeg bliver færdig med skolen.

Flemming: Hvor lang tid varer rejsen?

Alexander: Vi skal først på et højskolekursus i Kenya og bagefter skal vi arbejde i 10 uger i Tanzania. Det bliver 12 uger i alt.

Flemming: Hvad koster det?

Annette: Det er ikke så dyrt.

Flemming: Jamen hvad?

Alexander: Lidt over 30.000 kr.

Flemming: Pr. person?

Annette: Ja.

Flemming: Og hvor skal de penge så komme fra?

Alexander: Vi kan godt få SU, mens vi er væk, og vi arbejder meget her i sommer, så vi kan spare noget op.

Flemming: I kan da ikke spare 60.000 kr. op i løbet af et par måneders sommerferie.

Alexander: Mine forældre betaler noget af min rejse, og vi kan også tage SU-lån.

Flemming: Det er da fuldstændig tosset at tage lån for at rejse ud og arbejde gratis!

Annette: Jeg kender mange, der har været af sted, og de siger, at de har fået meget ud af det.

Flemming: Sikkert.

Linda: Hvor skal I bo?

Annette: Hos en lokal familie ude i den landsby, hvor vi skal arbejde.

Linda: Jamen, er det sikkert? Jeg er bange for, at det kan blive farligt. Der er mange sygdomme og meget fattigdom i Tanzania.

Anders: Kan I ikke nøjes med at rejse til Tanzania med et rejsebureau i et par uger eller købe en billig flybillet og selv finde et hotel? Det bliver helt sikkert billigere. Jeg er enig med far i, at det er tosset at bruge så mange penge og så bo i en landsby og arbejde gratis.

Hans Henrik: Jeg synes, at det lyder spændende. Jeg ville ønske, at jeg havde haft mulighed for at rejse til eksotiske lande, da jeg var ung.

Marie: Ja, det var der jo slet ingen mulighed for, da vi var unge.

Hans Henrik: Nej, det kunne vi jo slet ikke drømme om, og bagefter skulle vi jo tjene penge og passe familien, men nu, hvor vi er pensionister, ser det jo lidt bedre ud.

Linda: Hvad så?

Hans Henrik: Nu har jeg inviteret Marie en tur til Rhodos.

Linda: Er det rigtigt? Det lyder da dejligt.

Marie: Ja, vi glæder os meget.

Linda: Hvornår skal I rejse?

Marie: Vi rejser i oktober, når det ikke er så varmt dernede.

Flemming: Måske skulle du og Alexander også hellere tage en lille ferie til Grækenland, og så spare jeres penge, til I er færdige med at studere?

Annette: Ja, hvis vi ikke kan skaffe pengene, kan vi jo blive nødt til det.

En fortrolig samtale (Fiktiv)

Flemming: Puha, det var en lang dag.

Linda: Jamen, det gik jo godt.

Flemming: Ja, jeg tror, de hyggede sig allesammen.

Linda: Ja, og jeg tror også, at de godt kunne lide maden.

Flemming: Hvad synes du om Annettes nye kæreste?

Linda: Han virker sød og rar.

Flemming: Han var måske lidt stille.

Linda: Ja, men det var jo også første gang, han var her.

Flemming: Tror du, at Annette blev sur over, at vi ikke ville betale til hendes tur til Tanzania.

Linda: Hun blev nok lidt skuffet.

Flemming: Ja, men det er der ikke noget at gøre ved.

Linda: Blev du sur på Anders?

Flemming: Ja, jeg synes, at det er noget mærkeligt noget, at han både skifter navn og får et job med relation til Nakskov uden at sige det til os.

Linda: Ja, men du ved jo, hvordan han er. Han vil altid gå sine egne veje.

Flemming: Ja, men hvorfor skal han lige netop arbejde for en butik, der er i konkurrence med hans egen far?

Linda: Tror du ikke han har ret i, at Nakskov er stor nok til at kunne have to butikker, der sælger sandwich? Og Lagkagehusets vigtigste varer er jo kager og brød, så mon ikke det går?

Flemming: Jo måske. Men måske skal jeg sørge for, at mine priser altid ligger under Lagkagehusets. Man må jo sno sig, som ålen sagde.

Linda: Det er godt, at du tager det sådan. Jeg kan faktisk godt være lidt bekymret for Anders. Det er jo et ret udfordrende job, han har fået.

Flemming: Ham tror jeg ikke, at du skal være bekymret for. Han ligner mig, så han skal nok klare sig, og hvis det ikke går med ham og Lagkagehuset, så finder han bare på noget andet.